

KULTÚRHÁZKULTÚRA

Megőrizni és fejleszteni: Láng Művelődési Ház

Szöveg: GÖTZ ESZTER | Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS
Építészet: NAGY CSABA, PÓLUS KÁROLY
ARCHIKON KFT.

A főbejárat felőli nézet.

A korábbi téglá-, illetve bazalt-zúzalékos homlokzatokat egységesen élénkörös téglamin-tás burkolattal vonták be.

A HARCOS ANGYALFÖLD, AZ EGYKOR SOK EZER MUNKÁST FOGLALKOZTATÓ GÉPGYÁRAK NEGYEDE MA IRODAHÁZAK, PLÁZÁK, BANKOK ÉS LAKÓPARKOK SŰRŰJE LETT. AZ IPAR FELSZÁMOLÁSÁVAL A BUDAPESTEN EGY SOR OLYAN INTÉZMÉNY IS FUNKCIÓJÁT VESZÍTETTE, AMELYEK A GYÁRI MUNKÁSTÖMEGEKET SZOLGÁLTÁK KI.

A legnagyobb vesztes ebben tekintetben művelődési otthon műfaja lett, amit Andreas Fogarasi 2007-es Velencei Biennále magyar kiállításán olyan meggyőző erővel jelenített meg, hogy először – és azóta is egyedülként – magyar pavilon nyerte Biennále Arany Oroszlán-díját. A kultúrházak szellemházzá válását civil szféra erősödése sem tudta megakadályozni, az utóbbi években pedig civilek visszaszorítása még tovább rontja független, hagyományos közösségi művelődés esélyeit. Ebből a helyzetből egyedül az önkormányzatok kínálhatnak értelmes kiutat. Számos jele van annak, hogy Budapest 13.

kerületének döntéshozói kerület radikális átalakulását rendszerszinten kezelik, és arra törekednek, hogy ami végleg lezárult múltból átmenthető jelenbe, azt át is mentse. Az értékmentés újabb példája az egykori világ-hírű Láng Gépgyár tornatermében 1939-ben kialakított kultúrház, Láng Művelődési Ház. A munkásművelődést kiszolgáló intézmény 1949 után újabb virágkorát élte. 1970-ben szünek bizonyult épületet egy újjal egészítették ki, ebben már 450 fős színházterem, terjedelmes könyvtár, hírlapolvasó, szakkörök, filmklub és sokféle tanfolyam működött, több-ezres látogatói körrel. A rendszerváltás után

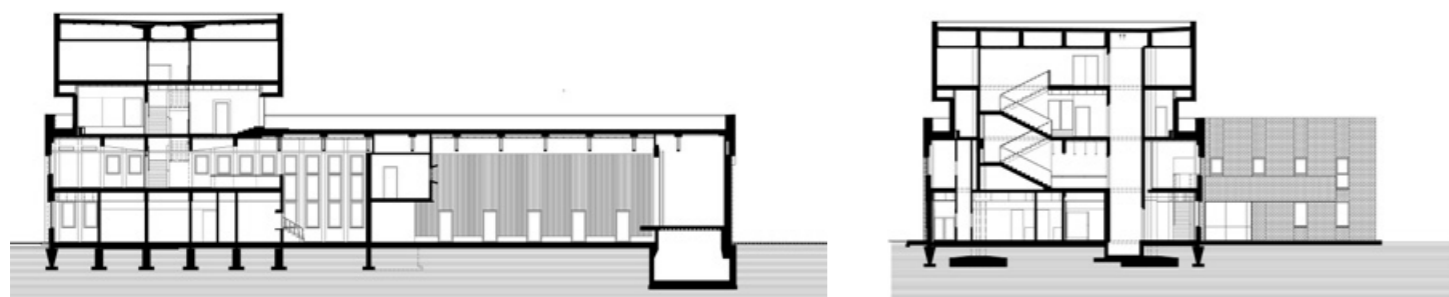
egy közművelődési egyesület vette át, majd 1997-ben az önkormányzat tulajdonába került. És noha 2000-ben gyár maradéka is megszűnt, Láng Művelődési Központ átvészelte sötét időköt. Kellett hozzá múlt, az itt megalakult „tisztviselői dalkör”, színjátszó csoport és szimfonikus zenekar, műszaki könyvtár és az öntudatos munkásművelődés sok más eredménye, ami helyi legendárium részévé érett. És kellett helyiek igénye közös programokra, az fajta civil nyitottság, ami Budapest elegánsabb részein kevésbé ismert. Láng „művházban” több tucatnyi civil szervezett kapott otthont – túlélő üzemmódban,

A mélyvörös árnyalat utal az iparvárosi múltira.

A kerület jellegzetes, tetején konzolosan kiemelt épülete.

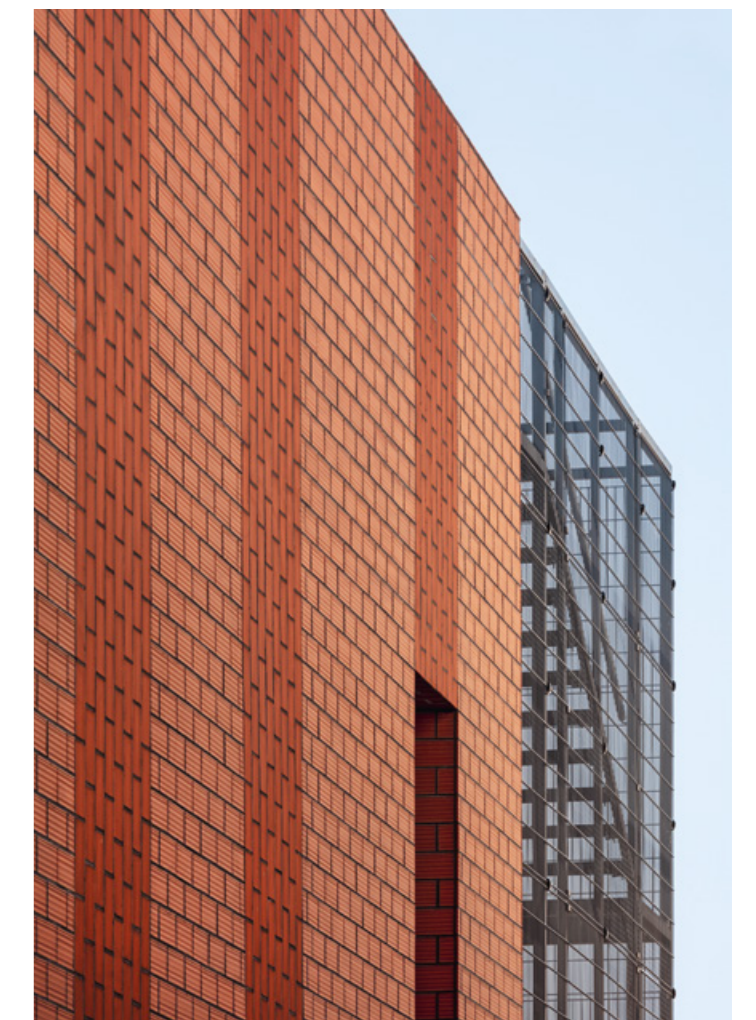

küszködve folytonos beázásokkal, szűk nyilvános terekkel és lepusztuló épület összes bajával. 2005 végén kereste meg az önkormányzat az Archikon építészirodát teljes átalakítás tervével – ami részleges megújítástól egészen bontásig és új épület tervezéséig ment el –, de koncepció addig érlelődött, amíg keresztbe nem húzta recesszió. Csak 2015-ben vették elő újra, módosított programmal és költségvetéssel, és alig másfél év alatt el is készült az épület. Nagy Csaba és tervezőtársai alapelve ugyanaz volt, mint az önkormányzaté: menteni, ami menthető. Így vázig lecsupaszítva és

újraértelmezve, de megmaradt az 1970-ben Tokár György tervei alapján elkészült kétszintes nagyobbik épület, tetején konzolosan kiemelt, szintén kétszintes tetőfelépítménnyel. Viszont elbontották régebbi, téglahomlokzatú kisebb épületet, és annak alaprajzi- és tömegkontúrjait megtartva, de teljesen alapinézve, és térszerkezetet mai igényekhez igazítva újat építettek helyére. Akét részt pedig egybefogták azzal, hogy korábbi téglá-, illetve bazaltzúalékos homlokzatokat egységesen élénkítő téglamintás burkolattal vonták be. Ennek textúrája meleg, életteli, szőnyegszerű

felületnek hat, amelyben az antracit színű fuga és rovátkák irányának elforgatása az épület szerkezetét kiemelő finom ornamentikának tűnik. A mélyvörös árnyalat utal az iparvárosi múltira, ugyanakkor vertikális pillérek kiemelése mintázattal valamiféle organikus szépség-memóriát jelenít meg, amely helyhez is, múlthoz is, de jelenhez is erősen kötődik. Belépve lendületes előtetővel kiemelt bejáraton, rátalálunk burkolati téglapárjára: az 1970-es kialakítás belső falakon több helyen jellegzetes vörös mezőtűri téglát használt. A földszinten nagy színházterem előtti aula,

A téglamintás burkolat textúrája meleg, életteli, szőnyegszerű felületnek hat.

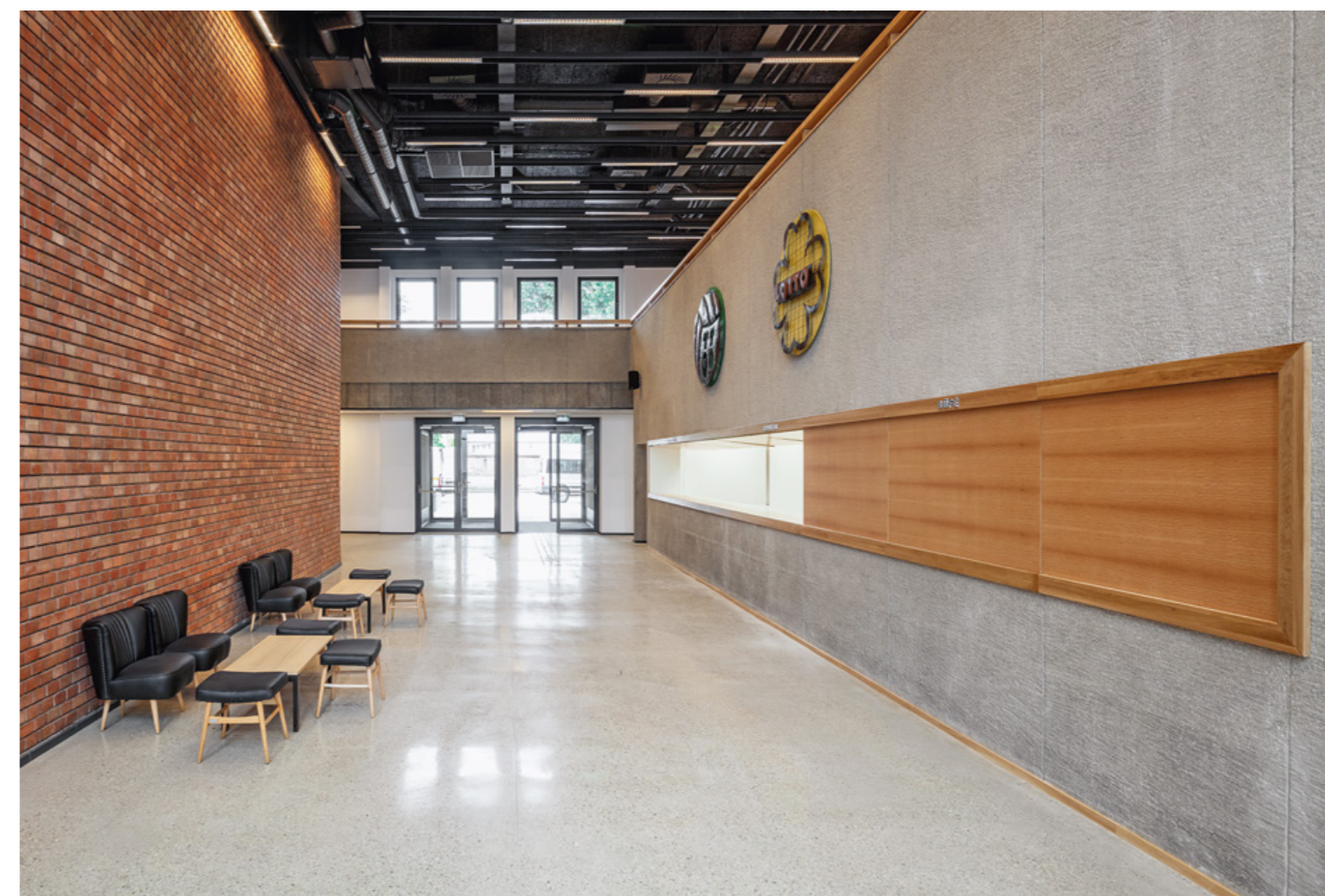
Az 1970-es kialakítás a belső falakon több helyen jellegzetes vörös mezőtűri téglát használt.

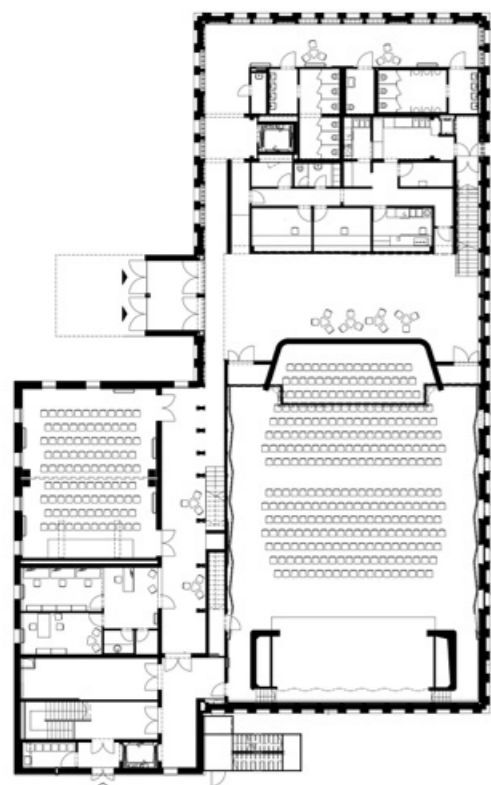
A büfé tetején kialakított emeleti galéria.

Az építés korát idéző bútorzat, és néhány jellegzetes reklámplakett.

AZ ÉRTÉKMENTÉS ÚJABB ÉS JÓ PÉLDÁJA

*NAGY CSABA ÉS
TERVEZŐTÁRSAI ALAPELVE
UGYANAZ VOLT, MINT AZ
ÖNKORMÁNYZATÉ:
MENTENI, AMI MENTHETŐ*

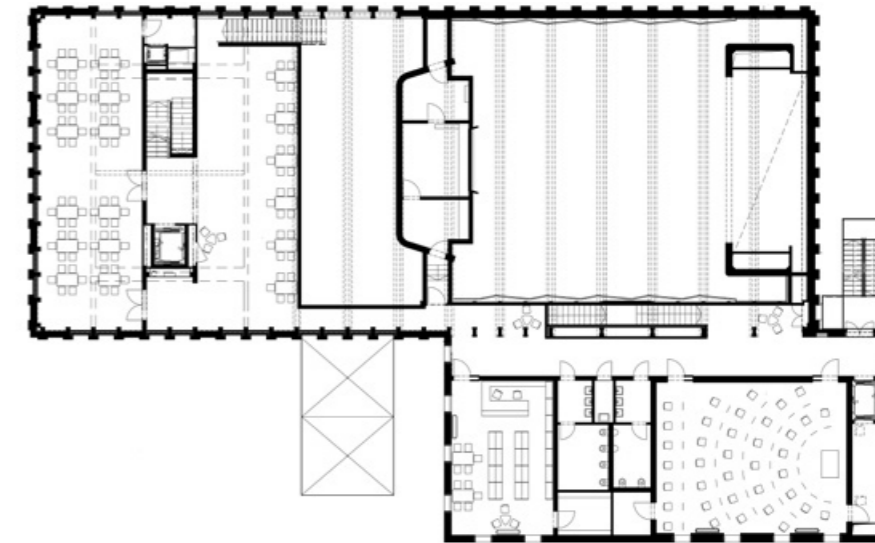
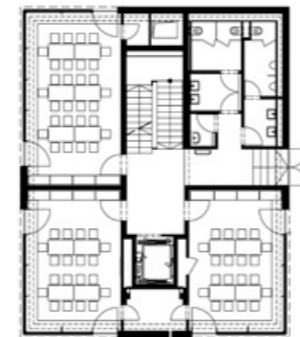
büfé és annak tetején kialakított emeleti galériához vezető, egykarú tölgyfa lépcső fogad, ami eredetileg, egykor is belelógott a „látványba”. A színházterem korszerű technikai felszerelést, nézőtér felé jókora mobil előszínpadot és motoros díszlethúzókat kapott, terem lágy hullámokat formázó faléc burkolata is megmaradt. A mennyezet vasbeton elemeit és rácsostartóit sötétre festették, ez őszinte, minden szépelgést nélkülöző, praktikus megoldás. A konzolosan kiugró két felső szinten egy kiállításokra szánt, körbe ablaksorral felnyitott nagytermet alakítottak ki – innen lehet kijutni az épület egyik legizgalmasabb részére, az ismét körbejárhatóvá tett tetőteraszra –, legfelül raktárhelyiség kapott helyet. A galéria szintjét átjáró kapcsolja össze az új épületrésszel, amely kiszolgálja színházterem raktár-, öltöző- és próbaterem-igényét, ezen túl egy kisebb,

mobil fallal kettéválasztható előadótermet is létrehozottak itt. A pincébe került ház teljes gépészete, hogy minden talpalatnyi hely fő funkciókat szolgálhassa. A burkolatok egyszerű, fehér, szürke és vörös színei karakteres világot teremtenek, ahol régi bútorok közül megmentett darabok is megtalálhatók, de egy mai használó is jól érzi magát térben. A ház puritán szépségében semmi szépelgés nincs, térszerkezete pedig jól szolgálja sokféleséget, amit helyi civilek az Eszperantó Rovartani Csoporttól az Acélhang Dalárdáig és a természetgyógyász klubig minden elképzelhető tevékenységgel megtöltöttek. A túlélésből egy új modell született, amit mind az építészek, mind az önkormányzat részéről az értékmentés és az újragondolás arányos kombinációja hívott életre.

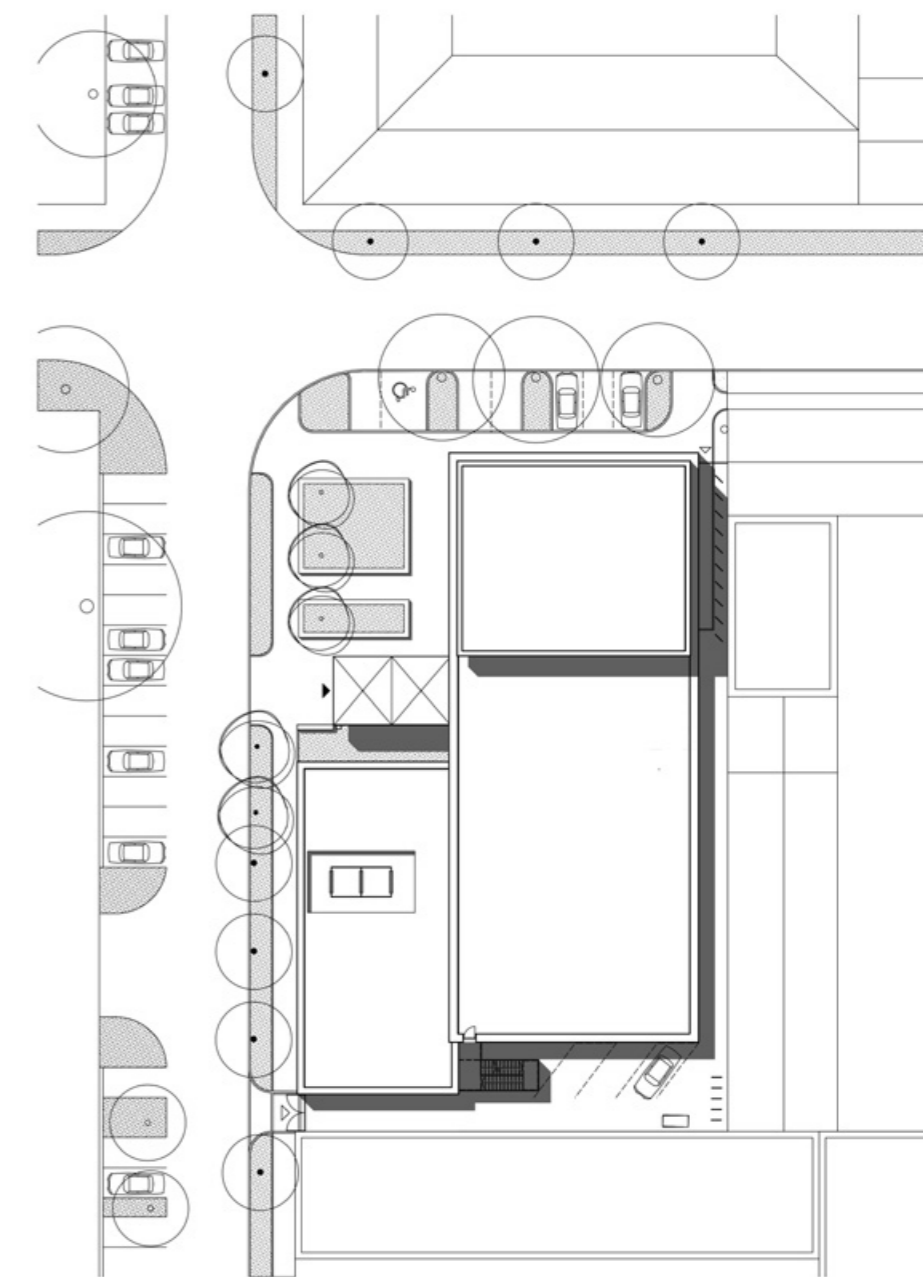

^ A színházterem lágy hullámokat formázó faléc burkolata megmaradt...

»...és korszerű technikai felszerelést, a nézőtér felé jókora mobil előszínpadot és motoros díszlethúzókat kapott.

« Mobil fallal kettéválasztható előadóterem.

*A HÁZ PURITÁN SZÉPSÉGÉBEN SEMMI SZÉPELGÉS NINCS,
TÉRSZERKEZETE PEDIG JÓL SZOLGÁLJA A SOKFÉLESÉGET*

*Alapterület (összes, nettó): 2500 m²
Rekonstrukció/fejlesztés tervezésének éve:
2016-2017
Rekonstrukció/fejlesztés átadás éve: 2018
Tervezés éve (eredeti épület): 1970*

*Építető: BUDAPEST FŐVÁROS
XIII. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
Építész vezető tervezők: NAGY CSABA,
PÓLUS KÁROLY -ARCHIKON KFT.
Építész munkatársak: DOBOS BENCE LÁSZLÓ,
TÖRŐS ÁGNES, BENEDEK BOTOND,
MÉSZÁROS ESZTER, VÁRHIDI BENCE
Eredeti tervezők: TOKÁR GYÖRGY -ÉPÍTÉSZ,
GNÁDIG MIKLÓS -MÉRNÖK, STATIKUS
Tájépítész tervező:
MOHÁCSI SÁNDOR -S73 KFT.*